

ELÄKETURVAKESKUS

KALEVANKATU 6 - HELSINKI
Puhelin (vaihe) 64 2511 Postisiirto 120811
Liikepankit Osuuskassat Säästöpankit tili 5041

Yleiskirje n:o 10/63

29.5.1963

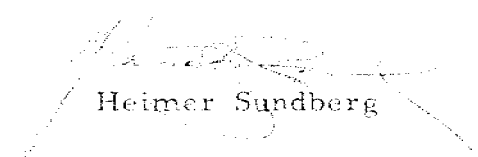
Työntekijäin eläkelain mukaista toimintaa
harjottaville eläkelaitoksille

Asia: TEL 23 §:n säännösten soveltaminen

Oheisena lähetetään eläkelaitoksille tiedoksi huoltoapulain 5 §:n mukaisen elatuksen ja työeläkkeen välisen valintaoikeuden toteuttamista koskeva muistio, jonka Eläketurvakeskuksen hallitus on hyväksynyt. Muistion ohella lähetetään uusittu eläkehakemuslomake sekä lomake, jolla työnantaja ilmoittaa eläkelaitokselle, että työntekijä on valinnut huoltoapulain 5 §:n mukaisen elatuksen työeläkkeen sijasta. Kummankin lomakkeen Eläketurvakeskuksen hallitus on vahvistanut otettavaksi heti käyttöön. Uusi eläkehakemuslomake olisi pyrittävä ottamaan käyttöön mahdollisimman pian ja vanha hakemuslomake on joka tapauksessa poistettava käytöstä 1.7.1964.

Eläkelaitokset voivat itse painattaa edellä mainittuja lomakkeita, jolloin niiden tulee kooltaan, asettelultaan ja sisällöltään olla täysin yhdenmukaiset mallilomakkeiden kanssa. Vasemmassa yläkulmassa oleva vapaa tila on eläkelaitoksen käytettävissä nimeä ja muita siihen mahdollisesti haluttavia tietoja varten. Painattaessaan itse lomakkeita eläkelaitoksen tulee hankkia niille Eläketurvakeskuksen hyväksyminen. Lomakkeita on korvausta vastaan saatavissa myös Eläketurvakeskuksesta. Edellä mainittu kulmapainatus voidaan tällöin pyynnöstä hoitaa eläkelaitoksen haluamassa muodossa.

ELÄKETURVAKESKUS

Heimer Sundberg

Tarino Rantanen

Liitteet:

Valintaryhmän muistio
eläkehakemuslomake

huoltoapulain 5 §:n mukaisen elatuksen valitsemista koskeva ilmoituslomake

Huoltoapulain 5 §:n mukaisen elatuksen ja työ-

eläkkeen välisen valintaoikeuden toteuttaminen

TEL 23 §:n mukaan työntekijällä, jonka tässä laissa tarkoi-
tettu työsuhte on alkanut ennen lain voimaantuloa ja jonka kohdalla en-
simmäinen eläketapahtuma on sattunut 10 vuoden kuluessa lain voimaantu-
lost, on eläketapahtuman satuttua oikeus valita joko huoltoapulain
5 §:n mukainen elatus tai TEL:n mukainen eläke. LEL 1 §:n 1 momentin
mukaan edellä sanottua säännöstä sovelletaan myös LEL:n mukaisen eläk-
keen ollessa toisena vaihtoehtona.

Eläketurvakeskuksen hallitus on asettanut työryhmän selvittä-
mään edellä sanotun valintaoikeuden toteuttamiseen liittyviä yksityis-
kohtia. Työryhmä on yksimielisesti päätenyt seuraavaan.

A. Huoltoapulain 5 §:n mukaisen elatuksen edellytykset

Huoltoapulain (HaL) 5 §:ssä säädettyjen työnantajan elatus-
velvollisuuden edellytysten suhteen on tässä yhteydessä huomattava seu-
raavaa:

1) Työntekijän tulee 20 vuotta täytettyään olla yhdessä tai
useassa jaksossa ollut saman työnantajan työssä taikka palvelut samas-
sa liikkeessä tai yrityksessä vähintään 20 vuotta. Tällöin liikkeen
tai yrityksen omistajan tai haltijan vaihdos ei aiheuta muutosta ela-
tusoikeuteen. Velvoitus elatuksen antamiseen voidaan, "jos niin koh-
tuulliseksi harkitaan", kohdistaa myös työnantajan perillisiin samoin

kuin, jos liike tai yritys siirtyy uusiin käsiin, sen entiseen omista-
jaankin.

Eräät samalla alalla toimivat työnantajat ovat keskenään so-
pineet elatuksen maksamisesta silloinkin, kun työntekijä on ollut yh-
teensä vähintään edellä tarkoitettun ajan kahden tai useamman sopimuk-
seen osallisen työnantajan palveluksessa. Tällaisessa tapauksessa
työntekijän oikeus elatukseen perustuu sopimukseen eikä HaL 5 §:ään,
joten TEL 23 §:n säännöstä valintaoikeudesta ei ole siihen sovelletta-
vissa.

2) Työntekijän tulee työsuhteen kestäessä olla menettänyt
työkykynsä siinä määrin, ettei hän voi itseään työllä elättää. (Jos
työntekijä pystyy elättämään itsensä mutta ei perhettään, työnantajal-
la ei ole elatusvelvollisuutta.) Työkyvyn voidaan katsoa olevan riit-
tävässä määrin alentunut ainakin silloin, kun työntekijälle on myön-
netty kansaneläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke. Kun HaL 5 §:ssä
tarkoitetaan pysyvää työkyvyn menetystä, TEL 23 §:ssä tarkoitettu va-
lintaoikeus voi vain poikkeustapauksessa tulla kysymykseen silloin,
kun TEL:n mukaisena eläketapahtumana on työntekijälle myönnetty kan-
saneläkelain mukainen sairauseläke.

3) Elatuksen saamiseksi edellytetään, ettei työntekijä omis-
ta varoistaan tai aviopuolisonsa tahi lapsiensa huolenpidolla voi saa-
da elatustaan. Jos työntekijän mahdollisuudet tässä suhteessa myöhem-
min paranevat, voidaan elatuksen määrää pienentää tai lopettaa se ko-
konaan. Vastaavasti voidaan elatuksen määrää myöhemmin joutua korot-
tamaan, jos niissä tapahtuu huononemista. Työntekijän omilla varoilla
tarkoitetaan myös hänen saamiaan varallisuus oikeudellisia etuuksia,
mm. kansaneläkettä sekä tapaturma- tai liikennevakuutuksen perusteella
maksettavaa eläkettä tai jatkuvaa korvausta. Kun HaL 5 §:ssä ei nimen-

omaan säädetä, että työntekijällä, joka saman työsuhteen perusteella saa työeläkettä, ei ole oikeutta elatukseen, voitaisiin väittää, että työeläkettä saavalla työntekijällä on toissijainen oikeus HaL 5 §:n mukaiseen elatukseen, mikäli työeläke ja muut varat eivät riitä hänen toimeentuloonsa. Kun kuitenkin TEL 23 §:ssä edellytetään, että työntekijä valitsee joko työeläkkeen tai HaL 5 §:n mukaisen elatuksen, on katsottava, ettei työnantaja enää ole velvollinen maksamaan elatusta työntekijälle, joka on valinnut työeläkkeen.

4) Työntekijällä ei ole oikeutta HaL 5 §:n mukaiseen elatukseen, jos hänen ensimmäinen työsuhteensa on alkanut vasta TEL:n voimaan tultua, eikä myöskään, vaikka ensimmäinen työsuhde olisi alkanut aikaisemmin, jos TEL:ssä tarkoitettu eläketapahtuma on sattunut 10 vuoden kuluttua lain voimaantulosta. Jos siis eläketapahtuma on sattunut 1.7.1972 tai sen jälkeen, työntekijällä ei enää ole sen perusteella oikeutta HaL 5 §:n mukaiseen elatukseen.

5) Työntekijällä ei ole oikeutta HaL 5 §:n mukaiseen elatukseen, jos hän on tahallisesti aikaansaanut työkykynsä menetyksen tai aiheuttanut sen rikollisella toiminnalla, kevytmielisellä elämällä tai muulla törkeällä tuottamuksellaan. Oikeuskäytännössä on myös katsottu, ettei työntekijällä ole oikeutta HaL 5 §:n mukaiseen elatukseen, jos työsuhde on katkaistu työntekijän syyksi luettavan sellaisen seikan takia, joka työsopimuslain 31 §:n mukaan oikeuttaa työnantajan heti purkamaan työsopimuksen.

B. TEL 23 §:ssä säädetyn valintaoikeuden edellytykset

Kuten jo alussa todettiin, TEL 23 §:ssä säädetään, että jos ensimmäinen eläketapahtuma on sattunut 10 vuoden kuluessa lain voimaantulosta, on työntekijällä oikeus valita joko HaL 5 §:n mu-

kainen elatus tai työeläke. Tällainen valinta ei tietenkään voi tulla kysymykseen, ellei työntekijällä ole HaL 5 §:n mukaan oikeutta elatukseen. Viimeksi mainitussa lainkohdassa säädetään, kuten edellä on mainittu, että jos eläketapahtuma, olipa se kuinka mones tahansa, on sattunut 10 vuoden kuluttua TEL:n voimaantulosta, työntekijällä ei sen perusteella ole oikeutta elatukseen työnantajaltaan. Näin ollen sana "ensimmäinen" TEL 23 §:ssä jäisi vaille asiallista merkitystä, jollei katsota sen tarkoittavan, että valintaoikeus tulee kysymykseen vain ensimmäisen TEL:n mukaisen eläketapahtuman yhteydessä. Lakia säädettyessä on ilmeisesti pidetty silmällä sellaista tapausta, jossa työntekijän työkyvyttömyys jää pysyväksi. Saattaa kuitenkin tapahtua, että työkyky palautuu ja työntekijä palaa entisen työnantajansa palvelukseen. Työntekijä on tullessaan ensimmäisen kerran TEL:n mukaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeutetuksi esimerkiksi ollut vasta 19 vuotta viimeisen työnantajan palveluksessa, jolloin hänellä ei ole HaL 5 §:n mukaista oikeutta elatukseen eikä hän siis voi valita muuta kuin työeläkkeen. Jos hän sittemmin työkyvyn palauduttua menee takaisin saman työnantajan palvelukseen ja uusi eläketapahtuma sattuu sen jälkeen, kun hän on palvellut tätä työnantajaa kaikkiaan yli 20 vuotta, ei voitane katsoa, että TEL 23 § on sulkenut häneltä pois mahdollisuuden silloin valita joko HaL 5 §:n mukainen elatus tai työeläke. Täytyneekin tulkita TEL 23 §:n säännöksiä niin, että siinä tarkoitettu valintaoikeus kytkeytyy ensimmäiseen sellaiseen eläketapahtumaan, jonka sattuessa työntekijällä on valintamahdollisuus.

Eläketapahtuma on sattunut, kun työntekijälle on syntynyt oikeus saada vanhuus- tai työkyvyttömyyseläkettä. Tämä on arvosteltava kysymyksessä olevaan työsuhteeseen liittyvien rekisteröidyn eläketurvan ehtojen mukaan. Jos siis vanhuuseläkeikä ehdoissa on 65 vuotta

alhaisempi tai työkyvyttömyyseläkkeen saamisen edellytykset vähimmäis-
turvan mukaisia edellytyksiä lievemmat, eläketapahtuman ^{-sta} sattuminen on
arvosteltava niiden mukaan. Jollei eläketurvaa vielä ole järjestetty,
noudatetaan vähimmäisturvan ehtoja.

Voidaan ajatella sellaista tapausta, että työntekijällä on
oikeus HaL 5 §:n mukaiseen elatukseen jo ennen kuin ensimmäinen TEL:ssä
tarkoitettu eläketapahtuma on sattunut. Työntekijä voi tulla kykene-
mättömäksi elättämään itseään työllä ja saada HaL:n mukaista elatusta
työnantajaltaan, vaikka hänelle ei ole myönnetty kansaneläkettä työky-
vyttömyyden perusteella johtuen esimerkiksi siitä, että hän ei ole sel-
laista vielä hakenut tai että hakemus on hylätty. Tällaisessa tapauk-
sessa ei se seikka, että työntekijä jo on saanut elatusta työnantajal-
taan, voi estää häntä valitsemasta työeläkettä, kun TEL:n mukainen elä-
ketapahtuma sittemmin sattuu, sillä ei voida katsoa hänen suorittaneen
valintaa ennen kuin hänellä on ollut mahdollisuus valita.

C. Valinnan suorittaminen ja sen seuraamukset

1. Yleistä

Normaalitapauksessa työntekijä eläketapahtuman satuttua sel-
vittää itselleen kumpi vaihtoehto, työeläke vaiko HaL 5 §:n mukainen
elatus, on hänelle edullisempi ja ilmoittaa valintansa tekemällä jom-
paakumpaa vaihtoehtoa koskevan hakemuksen. Valintaa varten työntekijä
voi pyytää eläkelaitokselta ennakkoilmoituksen työeläkkeen määrästä.
Tätä ennakkotietoa ei anneta päätöksen muodossa eikä siitä ole valitus-
oikeutta. Koska kuitenkin se on työntekijän tekemän valinnan perustee-
na, täytynee katsoa, että mikäli eläkelaitos sittemmin eläkeasiaa rat-
kaistessa päätyisi työntekijälle epäedullisempaan tulokseen, se on vel-
vollinen ilmoittamaan siitä työntekijälle ja varaamaan hänelle tilai-

suuden peruuttaa hakemuksensa ennen päätöksen antamista.

Kun työntekijä, joka ei ole täyttänyt vanhuuseläkeikää, on saanut työnantajaltaan elatusta jo ennen kuin hänelle on myönnetty kansaneläkelain mukainen työkyvyttömyyseläke ja siis ennen TEL:n mukaista eläketapahtumaa, hänen ei tarvitse tehdä uutta hakemusta, jos hän eläketapahtuman satuttua valitsee HaL 5 §:n mukaisen elatuksen. Tällaisessa tapauksessa on katsottava työnantajan olevan oikeutettu vaatimaan, että työntekijä tekee TEL 23 §:ssä edellytetyn valinnan, ennen kuin työnantaja jatkaa elatuksen maksamista. Ilmoittaessaan työnantajalle, että hän valitsee HaL 5 §:n mukaisen elatuksen, työntekijän tulee antaa sellainen kirjallinen todistus, joka mainitaan jäljempänä luvussa E. On mahdollista, ettei työnantaja heti saa tietoonsa, että kysymyksessä oleva eläketapahtuma on sattunut, ja työntekijä voi joko ymmärtämättömyydestä tai muusta syystä jättää sen ilmoittamatta. Tällöin voitaneen katsoa, että jollei työntekijä kohtuulliseksi katsottavassa ajassa ole ilmoittanut valintaansa työnantajalleen tai tehnyt työeläkettä koskevaa hakemusta, hän on konkludenttisesti valinnut jo saamansa HaL 5 §:n mukaisen elatuksen.

Valinnan oikeusvaikutuksista voidaan yleisenä sääntönä todeta, että ne alkavat heti kun valinta on suoritettu, mutta jos valinta ei johda tarkoitettuun tulokseen, so. jollei työntekijä saa hakemaansa eläkettä tai elatusavustusta, valinnan seuraamukset peruutuvat. Jos eläkehakemus hylätään, merkitsee se, ettei eläketapahtuma ollutkaan vielä sattunut tai ettei työntekijällä ollut työeläkelakien mukaista eläkeoikeutta. Valinnasta ei silloin ole voinut olla oikeusseuraamuksiakaan. Sama sääntö pätee myös HaL 5 §:n mukaiseen valintaan.

Ennen kuin eläkettä tai elatusavustusta koskeva hakemus on johtanut tulokseen ja siis hakemuksen johdosta on annettu päätös tai

elatusavustusta on ryhtynyt maksamaan, työntekijä on oikeutettu peruut-
tamaan hakemuksensa, jolloin hänellä on kumpikin valintavaihtoehto vie-
lä käytettävänä. Sitä vastoin tällainen peruutus on tehoton sen iäli-
keen, kun eläkepäätös on annettu. Myönnettävä työeläketta ei voida lak-
kauttaa sillä perusteella, että eläkkeensaaja haluaa luopua siitä. Eläk-
keensaaja voi jättää eläke-asiat nostamatta, jolloin oikeus niihin aika-
naan vanhenee, mutta sillä tavoin hän ei tule oikeutetuksi HaL 5 §:n
mukaiseen elatukseen. Vastaavasti työntekijä, joka on valinnut ja saa-
nut HaL 5 §:n mukaisen elatuksen, ei voi elatuksesta luopumalla saavut-
taa oikeutta työeläkkeeseen.

Kajatapauksissa ja varsinkin silloin, kun eläkkeen alkamis-
ajankohta määräytyy hakemuksen tosta (LEL 4 § 1 mom.), työntekijällä
voi olla aihetta tehdä ehdollinen eläkehakemus, jolloin hän siis ilmoit-
taa valitsevansa työeläkkeen ehdolla, että se on määrätyn suuruinen.
Mikäli eläkelaitos silloin toteaa, että ehto ei tule täyttyvänsä, sen on
ilmoitettava siitä työntekijälle ja samalla varattava hänelle kohtuul-
linen aika, jonka sisällä hänen tulee ilmoittaa, haluaako hän kuiten-
kin pysyä hakemuksessaan. Eläkelaitoksen on syytä samalla huomauttaa,
että hakemus katsotaan rauenneeksi, jollei mainittua ilmoitusta tehdä
määräajassa.

2. Seuraaukset työeläkkeen valitsemisesta

Kun työntekijä tietoisena valinta-oikeudestaan on tehnyt työ-
eläketta koskevan hakemuksen ja edellyttäen, etteivät tämän valinnan vai-
kutukset edellä esitetyn mukaisesti peruunnu, työnantaja vapautuu koko-
naan HaL 5 §:n mukaisesta elatusvelvollisuudesta tätä työntekijää koh-
taan ja työntekijä on siirtynyt HaL 5 §:n soveltamispiirin ulkopuolelle.

Jos työnantaja on maksanut HaL 5 §:n mukaista elatusta ja an-
nen eläketapahtuman sattumista, päättyy hänen maksuvelvollisuutensa

eläkehakemuksen tekohetkellä. Mikäli työnantaja on vielä senkin jälkeen maksanut elatusta ennen kuin hän on saanut tiedon hakemuksesta, voi hän valinnan tultua peruuttamattomaksi tällaisten avustuserien osalta vaatia työntekijältä perusteettoman edun palautusta. Sitä vastoin on katsottava, ettei työnantaja voi periä takaisin jo maksettua elatusavustusta siltä ajalta, jolta työeläkettä mahdollisesti myönnetään takautuvasti ennen hakemuksen tekoa.

3. Seuraamukset HaL 5 §:n mukaisen elatuksen valitsemisesta

Kun työntekijä on hakenut HaL 5 §:n mukaista elatusta työnantajaltaan, eläkelaitos vapautuu velvollisuudestaan suorittaa hänelle työeläkelakien mukaista eläkettä kysymyksessä olevan eläketapahtuman johdosta. Vapautuminen on riippumaton siitä, onko eläkelaitos suorittanut työnantajalle TEL 23 §:ssä tarkoitetun rahasto-osuuden. Eläkelaitos vapautuu vain siitä eläketapahtumasta aiheutuvasta vastuustaan, jonka yhteydessä valinta on suoritettu. Jos vapautus koski työkyvyttömyyseläkettä ja jos työntekijän työkyky myöhemmin palautuu ennen eläkeikää, työntekijä on uuden työkyvyttömyys- tai vanhuuseläketapahtuman perusteella oikeutettu työeläkkeeseen. TEL 23 §:n säännöksistä seuraa, että myöhemmän eläketapahtuman yhteydessä työntekijällä ei enää ole valintamahdollisuutta, vaan ainoana vaihtoehtona on silloin työeläke.

TEL 4 §:n 3 momentin mukaan työkyvyttömyyseläke muuttuu vanhuuseläkkeeksi, kun eläkkeensaaja saavuttaa eläkeiän. Säännöstä sovelletaan myös LEL:n mukaiseen työkyvyttömyyseläkkeeseen. Tällaisessa tapauksessa, jossa työkyvyttömyyseläke automaattisesti muuttuu vanhuuseläkkeeksi, ei voida TEL 23 §:n säännöksiä sovellettaessa katsoa uuden eläketapahtuman olevan kysymyksessä. Jos siis työntekijä tultuaan työkyvyttömyyseläkkeeseen oikeutetuksi on valinnut HaL 5 §:n mukaisen elatuksen, hän ei tule oikeutetuksi työeläkkeeseen saavutettuaan eläkeiän.

Edellytyksenä on kuitenkin, ettei työntekijä välillä ole tullut sillä tavoin työkykyiseksi, että työkyvyttömyyseläke, jos hän sen olisi valinnut, olisi ollut lakkautettava ennen eläkeikää.

Uuden eläketapahtuman toteaminen tulee kysymykseen vain silloin, kun työntekijä ensimmäisen kerran olisi ollut oikeutettu työkyvyttömyyseläkkeeseen. Jos työntekijään sovelletaan TEL:n vähimmäisehtoja, uusi eläketapahtuma voi sattua ainoastaan, kun työntekijälle työkyvyttömyyden perusteella myönnetty kansaneläke on lakkautettu. Tällöinkään ei ole kysymyksessä uusi eläketapahtuma, jos Kansaneläkelaitos on KEL 31 §:n 2 momentin mukaan työkyvyttömyyden aiheuttaneen sairauden pahentumisen vuoksi määrännyt lakkautetun kansaneläkkeen maksamisen jälleen aloitettavaksi. Milloin työkyvyttömyyseläkkeen saamisen suhteen sovelletaan työntekijään TEL:n vähimmäisehtoja parempia ehtoja tai LEL:n mukaisia ehtoja, se seikka, että kansaneläke välillä on lakkautettu, ei yksistään riitä osoittamaan, että kysymys on uudesta eläketapahtumasta. Lisäksi on selvitettävä, että työeläke, jos työntekijä olisi sen valinnut, olisi ollut lakkautettava työkyvyn palautumisen johdosta. Yleisenä sääntönä voitaneen pitää, että jos työntekijä on aloittanut työnteen uudestaan mutta joutunut sairauden takia siitä luopumaan, kysymyksessä ei ole uusi eläketapahtuma, ellei työntekijä rajoitusehdot sekä TEL:n 6 kuukauden säännön ja LEL:n 800 nmk:n säännön huomioon ottaen ole uuden työsuhteen perusteella saanut oikeutta eläkkeeseen.

Kun työntekijä myöhemmän eläketapahtuman johdosta tulee oikeutetuksi työeläkkeeseen, se seikka, että hän ensimmäisen eläketapahtuman yhteydessä on valinnut Hal 5 §:n mukaisen eläkkeen, ei sinänsä vaikuta maksettavan eläkkeen määrään. Aikaisemmat vapaakirjat ovat edelleenkin voimassa. Ainoa seuraamus aikaisemmasta valinnasta on, et-

tei uuden eläkkeen suuruutta määrättäessä voida katsoa työntekijän aikaisemmin saaneen työkyvyttömyyseläkettä TEL 6 §:n 2 ja 3 momentissa ja LEL 7 §:n 2 momentissa tarkoitettussa mielessä. Sitä aikaa, jonka hän aikaisemmin eläketapahtuman johdosta olisi saanut työkyvyttömyyseläkettä, ei siten voida lukea hänelle palvelusajaksi, eikä uutta työkyvyttömyyseläkettä myönnettäessä vaikuta asiaan muutoin kuin rajoitussäännösten soveltamisen suhteen, onko työkyvyttömyyden syynä sama sairaus, vika tai vamma, joka ensimmäisellä kerralla oli eläketapahtuman perusteena.

4. Rahasto-osuuden takaisinmaksaminen

Seurauksena HaL 5 §:n mukaisen elatuksen valitsemisesta on myös, että työnantaja tulee TEL 23 §:n mukaisesti oikeutetuksi, "mikäli työntekijän eläke-etuja varten on eläkelaitokseen muodostunut rahasto-osuutta työnantajan suorittamien vakuutusmaksujen osalta, saamaan sen eläkelaitokselta". Sosiaaliministeriön vahvistamien TEL:n mukaisen eläkevakuutuksen erityisperusteiden 6.2. kohdan mukaan työnantajalle suoritetaan nyt tarkoitettuna rahasto-osuutena kysymyksessä olevan eläkkeen pääoma-arvo. Jos kysymys on työkyvyttömyyseläketapahtumasta, joudutaan ottamaan huomioon myös työkyvyn palautumisen mahdollisuus. Työkyvyttömyyseläkkeen kestoaikana otetaan joka tapauksessa huomioon enintään eläkeikään jäljellä oleva aika. Milloin työkyvyttömyys jatkuu eläkeikään saakka työnantajalla on oikeus eri hakemuksesta saada eläkelaitokselta myös vanhuuseläkkeen pääoma-arvo. Kun eläkkeen pääoma-arvo määritellään todennäköisyyslaskelmien perusteella, voi työkyvyttömyyden tosiasiallinen kestoaika samoin kuin eläkkeensaajan jäljellä oleva elinaika poiketa oletetusta ajasta. Työnantajalla ei sellaisessa tapauksessa ole oikeutta saada lisämaksua eläkelaitokselta yhtä vähän kuin eläkelaitos voi periä takaisin osaakaan suorittamastaan

määrästä.

Työntekijä, jonka eläkkeen pääoma-arvo on suoritettava työnantajalle, on voinut kuulua usean eläkelaitoksen toimintapiiriin. Ei ole nimenomaista säännöstä siitä, onko työnantaja oikeutettu saamaan koko pääoma-arvon yhdeltä eläkelaitokselta, vai onko hänen haettava takaisinmaksua kultakin eläkelaitokselta erikseen. Kun kuitenkin TEA 12 §:n ja LEA 13 §:n mukaan eläkkeen maksamisesta olisi huolehtinut viimeinen eläkelaitos yksin, voidaan katsoa myös eläkettä vastaavan pääoma-arvon suorittamisen kuuluvan kokonaan tälle samalle eläkelaitokselle. On myös katsottava, että eläkelaitos, joka on pääoma-arvon suorittanut, on oikeutettu saamaan siitä korvauksen muilta eläkelaitoksilta samassa järjestyksessä ja samoin perustein kuin se olisi saanut korvauksen suoritusta vastaavasta eläkkeestä.

D. Yhteenveto luvuista B ja C

Valintaoikeus on olemassa vain silloin, kun työntekijä ennen 1.7.1972 ensimmäisen kerran olisi oikeutettu sekä HaL 5 §:n mukaiseen elatukseen että työeläkkeeseen.

Valinta suoritetaan yleensä tekemällä eläkettä tai elatusta koskeva hakemus. Valinnan vaikutukset alkavat heti, mutta peruutuvat, jollei hakemus johda myönteiseen tulokseen.

Valinta on peruutettavissa niin kauan kuin se ei ole johtanut tarkoitettuun tulokseen, mutta sen jälkeen se on peruuttamaton.

Jos työntekijä on valinnut työeläkkeen, työnantaja vapautuu kokonaan ja lopullisesti HaL 5 §:n mukaisesta elatusvelvollisuudestaan tätä työntekijää kohtaan.

Jos työntekijä on valinnut HaL 5 §:n mukaisen elatuksen, eläkelaitos vapautuu velvollisuudestaan suorittaa hänelle työeläkelakien

mukaista eläkettä kysymyksessä olevan eläketapahtuman johdosta, mutta eläkelaitos vastaa edelleenkin myöhemmän eläketapahtuman perusteella maksettavasta eläkkeestä.

Uutena eläketapahtumana ei pidetä, että työkyvyttömyyseläkkeen sijasta HaL 5 §:n mukaisen elatuksen valinnut työntekijä, joka ei välillä ole tullut työkykyiseksi, saavuttaa vanhuuseläkkeeseen oikeuttavan iän.

Jos työntekijä on valinnut HaL 5 §:n mukaisen elatuksen, työnantajalle suoritetaan hakemuksesta valintavaihtoehtona olleen työeläkkeen pääoma-arvo. Hakemus tehdään sille eläkelaitokselle, jonka piiriin työntekijä viimeksi kuului. Tämä eläkelaitos suorittaa koko pääoma-arvon saaden muilta eläkelaitoksilta korvausta samassa järjestyksessä ja samoin perustein kuin suoritusta vastaavasta eläkkeestä.

Työnantaja, jolle on suoritettu työkyvyttömyyseläkkeen pääoma-arvo, on, milloin työkyvyttömyys jatkuu eläkeikään, oikeutettu saamaan eläkelaitokselta eri hakemuksesta myös vanhuuseläkkeen pääoma-arvon.

E. Käytännöllisiä toimenpiteitä valintajärjestelmän toteuttamiseksi

Kuten edellä olevasta on käynyt ilmi, työntekijä yleensä ilmoittaa valintansa tekemällä joko työeläkettä tai HaL 5 §:n mukaista elatusta tarkoittavan hakemuksen. Jotta tämä tulisi työntekijälle täysin selväksi ja sen ehkäisemiseksi, että samanaikaisesti myönnetään sekä työeläke että HaL 5 §:n mukainen elatus, olisi eläkehakemuslomakkeeseen lisättävä asiaa koskeva huomautus. Samalla olisi varattava tila, johon hakija voi merkitä hakemukseen liittyvän ehdon. Hakemuslomakkeessa tulisi myös olla kysymys, saako hakija HaL 5 §:n mukaista elatusta. Näitä eläkehakemuslomakkeeseen tehtäviä lisäyksiä

koskeva ehdotus seuraa liitteenä n:o 1.

Jos työntekijä valitsee HaL 5 §:n mukaisen elatuksen, työnantajan olisi vaadittava häneltä kirjallinen todistus. Samaan lomakkeeseen olisi sisällytettävä myös työnantajan ilmoitus siitä, millaisen elatuksen hän, sikäli kuin olosuhteet pysyvät ennallaan, tulee suorittamaan työntekijälle. Lisäksi lomakkeeseen olisi merkittävä tarvittavat tiedot sen selvittämiseksi, minkälaiseen työeläkkeeseen työntekijä olisi vaihtoehtoisesti ollut oikeutettu. Siten lomaketta voitaisiin yleensä sellaisenaan käyttää eläkkeen pääoma-arvon suorittamista työnantajalle tarkoittavana hakemuksena. Eräissä lomakkeessa ilmoituksissa tapauksissa olisi kuitenkin lisäksi vaadittava, että työnantaja lääkärintodistuksella tai muulla tavoin selvittää eläkelaitokselle, että työntekijä on työkyvytön. Lomaketta koskeva ehdotus seuraa liitteenä n:o 2.

Lopuksi työryhmä ehdottaa Eläketurvakeskuksen ryhtymistä toimenpiteisiin lääninhallitusten huomion kiinnittämiseksi siihen, että HaL 5 §:n mukaisen elatuksen saamisen edellytyksenä on, ettei työntekijä ole TEL 23 §:n mukaisesti valinnut ja saanut työeläkettä.

Liitteet:

1. Ehdotus eläkehakemuslomakkeen muuttamiseksi,
2. ehdotus lomakkeeksi, jolla ilmoitetaan HaL 5 §:n mukaisen elatuksen valitsemisesta työeläkkeen sijasta.

ELÄKEHAKEMUS

työntekijäin eläkelain tai lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain mukaista eläkettä varten

Eläkettä on haettava siltä eläkelaitokselta, jonka piiriin työntekijä viimeisen työsuhteensa perusteella kuului

Merkittävä rasti tarkoitettuun ruutuun

51 Työeläkekortin numero	52 Sukunimi	Hakemus koskee
Syntymäaika	Etunimet	vanhuuseläkettä ☐
Syntymäkunta	Edellinen sukunimi	työkyvyttömyyseläkettä ☐
Hakijan nykyinen asuinkunta	Hakijan postiosoite	Seurakunta tai siv.rek.
		Postitoimipaikka tai rahalaitoksen konttori, josta eläke halutaan nostaa

Milloin hakija lopetti työnteen? **Hakijan nykyisen työnantajan nimi ja osoite (jos työsuhde on päättynyt on ilmoitettava viimeisen työnantajan nimi ja osoite sekä työsuhteen päättymisajankohta).**

Vastaus: / 19.....

Saako tai hakeeko hakija kansaneläkettä?	Jos hakija saa kansaneläkettä, mistä ajankohdasta lukien?	
Saa Ke-numero*)	Hakee	Vastaus: / 19.....
Vanhuuseläkettä tai huudontukea ☐	☐	Onko hakija aikaisemmin saanut tai hakenut kansaneläkettä?
Työkyvyttömyyseläkettä tai sairauseläkettä ☐	☐	Kyllä ☐ Ei ☐
		Saako puoliso kansaneläkettä?
		Kyllä ☐ Ei ☐

*) Ke-numeroksi merkitään eläkepäättöksen kohdassa "Tämä numero kirjeisiinne" oleva numero

Saatteko tai oletteko hakenut elinkor-koa, päivärahaa tai muuta jatkuvaa korvausta liikenne- tai tapaturmavakuutus- perusteella? Korvauksen määrä kuukaudessa ja sen maksaja?

Saatteko tai oletteko hakenut muuta eläkettä tai jatkuvaa korvausta taikka määräraikaista sairauspäivärahaa tai muuta siihen verrattavaa korvausta? Millä perusteella? Eläkkeen tai korvauksen määrä kuukaudessa ja sen maksaja? Muuna eläkkeenä pidetään tässä myös huoltoapulain 5 §:n mukaista elatusta.

Työntekijä, joka on palvellut samassa yrityksessä vähintään 20 vuotta ja jolla olisi oikeus huoltoapulain 5 §:n mukaiseen elatukseen työnantajalta, voi valita joko elatukseen tai työeläkkeeseen. Eläke on edullisempi, jollei se ole huomattavasti elatusta pienempi. Jos hakemus johtaa työeläkkeen myöntämiseen, hakijan on katsottava luopuneen oikeudestaan huoltoapulain mukaiseen elatukseen.

Tämän täyttää vain huoltoapulain mukaiseen eläkkeeseen oikeutettu hakija:

Valitsen työeläkkeen joka tapauksessa (Rasti jompaan- (Huom! Jälkimmäinen vaihtoehto voi hidastuttaa hakemuksen käsittelyä. Käyttäkää sitä vain epävarmassa tapauksessa!)
jos sen määrä on vähintään nmk/kk kumpaankin ruutuun)

Vakuutan rehellisesti vastanneeni tässä hakemuksessa esitettyihin kysymyksiin. Samalla suostun siihen, että lääkäri ja muu henkilö tai laitos, jolla on tietoja hakijan terveydentilasta, saavat niitä eläkelaitokselle antaa.

..... / 19.....

Hakijan tai holhoojan allekirjoitus

Jos holhooja on allekirjoittajana, on hakemukseen liitettävä holhouslautakunnan todistus tai jäljennös oikeuden päätöksestä.

Jos hakemuksen on allekirjoittanut muu kuin hakija tai hänen holhoojansa, mistä syystä?

Hakemuksen liitteinä: virkatodistus holhoustodistus selvitys työsuhteista muita liitteitä kpl

Työkyvyttömyyseläkettä varten on hakijan käytävä lääkärintarkastuksessa. Jos samanaikaisesti haetaan myös kansaneläkettä, jolloin tästä on ilmoitettava lääkärille, tai jos hakija jo saa työkyvyttömyyden perusteella kansaneläkettä, ei tätä hakemusta varten tarvitse hankkia erillistä lääkärin- todistusta. Lääkäri lähettää todistuksensa suoraan eläkelaitokselle.

Tämä tila on varattu eläkelaitoksen merkinnöille

Tällä sivulla oleviin kysymyksiin vastaa vain työkyvyttömyyseläkkeen hakija

1. a) Hakija on tätä eläkehakemusta varten käynyt lääkärin tarkastettavana/..... 19..... Lääkäriin nimi ja osoite:

b) Ellei lääkärintarkastusta ole toimitettu, niin mistä syystä?

2. Mikä on varsinainen ammattinne? (työn laatu selostettava tarkasti)

3. a) Sairaus, vika tai vamma, joka on aiheuttanut työkyvyttömyyden?

b) Milloin sairaus on alkanut tai vika tai vamma syntynyt?

Vuosi:

Kuukausi:

4. a) Mitä oireita tai vaivoja sairaus, vika tai vamma aiheuttaa? Mitkä ruumiinosat ovat vialliset ja miten?

b) Aiheuttaako sairaus kohtauksia? Minkälaisia kohtaukset ovat ja kuinka usein niitä sattuu? Kuinka kauan ne kestävät? Miten pitkäksi ajaksi Teidän on niiden takia keskeytettävä työnne?

5. a) Onko Teillä lisäksi muu sairaus, vika tai vamma?

b) Mistä lukien?

Vuosi:

Kuukausi:

6. Oletteko lopettetuanne **vakinaisen** työn ollu tilapäisissä töissä? Millaisessa työssä? Työnantaja? Työssäoloaika ja työpalkka?

7. Mistä ajankohdasta alkaen olette ollu työkyvyttö?

Vuosi:

Kuukausi:

8. a) Työkyvyttömyyden aiheuttanutta sairautta tai vammaa hoitaneet: lääkärit? (nimet ja hoitovuodet), sairaanhoitolaitokset? (nimet ja sairaalassaoloajat)

b) Kenen lääkärin hoidossa nyt olette tai viimeksi olette ollu (milloin)?

9. Onko sairaus, vika tai vamma syntynyt liikenneonnettomuudessa tai muutoin tapaturmaisesti? Lyhyt selostus onnettomuudesta.

Lisätietoja varten

ANSÖKAN OM PENSION

enligt lagen om pension för arbetstagare eller lagen om pension för arbetstagare i kortvariga arbetsförhållanden

Pensionen skall sökas hos den pensionsanstalt, till vars verksamhetsområde arbetstagaren på grund av sitt senaste arbetsförhållande hörde

Anteckna ett kryss i den avsedda rutan

51 Arbetspensionskortets nummer Födelseid Födelsekommun Sökandens nuvarande hemkommun		52 Släktnamn Förnamn Föregående släktnamn Sökandens postadress		Ansökan angår ålderspension ☐ invalidpension ☐ Församling eller civilregister Postanstalt eller penningrättningskontor, där pensionen önskas lyfta	
När upphörde sökanden med arbete? Svar: / 19		Sökandes nuvarande arbetsgivares namn och adress (ifall arbetsförhållandet upphört uppges den senaste arbetsgivarens namn och adress samt tiden för arbetsförhållandets upphörande).			
Erhåller sökanden eller ansöker sökanden om folkpension? Erhåller ☐ Fp-nummer*) ☐ Söker ☐		Ifall sökanden erhåller folkpension, från vilken tidpunkt? Svar: / 19..... Har sökanden tidigare erhållit eller ansökt om folkpension? Ja ☐ Nej ☐			
Invalideringspension eller Invaliditetspension eller sjukpension *) Som Fp-nummer antecknas numret i pensionsbeslutets punkt »Detta nummer i Edra brev»		Erhåller maken folkpension? Ja ☐ Nej ☐		Invalideringspension eller Invaliditetspension eller sjukpension Ja ☐ Nej ☐	
Erhåller Ni eller har Ni ansökt om livränta, dagspenning eller annan fortgående ersättning på grund av trafik- eller olycksfallsförsäkring? Ersättningens månatliga belopp och dess utbetalare?					
Erhåller Ni eller har Ni ansökt om annan pension, fortgående ersättning, sjukpenning för viss tid eller annan däremot svarande ersättning? På vilken grund? Pensionens eller ersättningens månatliga belopp och dess utbetalare? Med annan pension avses här även underhåll enligt 5 § lagen om socialhjälp.					
Arbetstagare, som tjänstgjort i samma företag minst 20 år och som skulle vara berättigad till underhåll av arbetsgivaren enligt 5 § lagen om socialhjälp, kan välja antingen underhåll eller arbetspension. Pensionen är fördelaktigare, därest den ej är ansenligt mindre än underhållet. Ifall ansökningen leder till beviljande av arbetspension, bör sökanden anses ha avstått från rätten till underhåll enligt lagen om socialhjälp.					
Denna punkt ifylles endast av sökande, som är berättigad till underhåll enligt lagen om socialhjälp:					
Jag väljer arbetspension i varje fall ☐ om dess belopp är minst nmk/mån		☐ (Anteckna ett kryss i någon dera rutan)		(Obs! Det senare alternativet kan fördröja ansökningens behandling. Begagna det endast i osäkra fall!)	
Jag försäkrar, att jag redligt besvarat frågorna i denna ansökan. Samtidigt samtycker jag till, att läkare och annan person eller anstalt, som har uppgifter om sökandens hälsotillstånd, får lämna dem till pensionsanstalten.					
	 / 19		Sökandens eller förmyndarens underskrift	
Har ansökningen undertecknats av förmyndare, bör till ansökningen fogas intyg av förmyndarskapsnämnden eller avskrift av domstols beslut.					
Har ansökningen undertecknats av annan än sökanden eller förmyndare, av vilken orsak?					
Bilagor till ansökningen: ämbetsbetyg ☐ intyg om förmyndarskap ☐ utredning om arbetsförhållandena ☐ övriga bilagor st.					
För erhållande av invalidpension bör sökanden granskas av läkare. Ansökes samtidigt även om folkpension, varvid härom bör meddelas läkaren, eller om sökanden på grund av invaliditet erhåller folkpension, behöver för denna ansökan icke anskaffas särskilt läkarintyg. Läkaren sänder intyget direkt till pensionsanstalten.					
Pensionsanstaltens anteckningar					

Frågorna på denna sida besvaras endast av den, som söker invalidpension

1. a) Sökanden har för denna pensionsansökan
blivit undersökt av läkare den / 19..... Läkarens namn och adress:

b) Ifall läkarundersökning icke verkstälts,
av vilken orsak?

2. Ert egentliga yrke?
(noggrann redogörelse för arbetets art)

3. a) Sjukdom, lyte eller skada, som förorsakat
arbetsförmågan?

b) När har sjukdomen börjat eller lytet
eller skadan uppkommit?

År: Månad:

4. a) Vilka symptom eller besvär förorsakar
sjukdomen, lytet eller skadan?
Vilka kroppsdelar är skadade och
skadans natur?

b) Framkallar sjukdomen anfall?
Huru ofta är anfällen och huru ofta upp-
träder de? Huru länge pågår de?
För huru lång tid måste Ni på grund av
dem avbryta Ert arbete?

5. a) Har Ni därjämte annan sjukdom, lyte
eller skada?

b) Sedan när?

År: Månad:

6. Har Ni efter att ha avslutat Ert stadig-
varande arbete varit i tillfälligt arbete?
I hurudant arbete? Arbetsgivaren?
Tjänstgöringstiden och arbetslönen?

7. Sedan när har Ni varit arbetsförmögen?

År: Månad:

8. a) Har sjukdomen eller skadan, som förör-
sakat arbetsförmågan behandlats: av
läkare? (namn och år, då vård erhållits),
på sjukvårdsanstalt? (namn och tid för
sjukhusvistelsen)

b) Av vilken läkare behandlas Ni nu eller
har Ni senast blivit behandlad (när)?

9. Har sjukdomen, lytet eller skadan uppkom-
mit vid trafikolycka eller genom annan
olyckshändelse? Kortfattad redogörelse
för olyckshändelsen.

Tilläggsuppgifter

ILMOITUS HUOLTOAPULAIN 5 §:n
MUKAISEN ELATUKSEN VALITSE-
MISESTA TYÖELÄKKEEN SIJASTA

Työnantajan on viipymättä lähetettävä tämä ilmoitus sille eläkelaitokselle, jossa eläketurva on järjestetty. Ilmoituksen perusteella määrätään työnantajalle tuleva työntekijäin eläkelain 23 §:ssä tarkoitettu rahasto-osuus.

Työnantajaa koskevia tietoja

Nimi	
Osoite	Puh.
Tiedusteluihin vastaa	

Työntekijää koskevia tietoja

Työeläkekortin numero (Jos numeroa ei tiedetä, merkitään syntymäaika)	Sukunimi	
	Etunimet	
Asuinkunta	Puolison etunimet ja aikaisempi sukunimi	Puolison syntymäaika
Saako työntekijä tai onko hän hakenut kansaneläkettä?		
Mistä lukien työntekijä on saanut kansaneläkettä?		
Saako työntekijä tai onko hän hakenut muuta eläkettä tai jatkuvaa korvausta taikka määräaikaista sairauspäivärahaa tai muuta siihen verrattavaa korvausta? Millä perusteella? Eläkkeen tai korvauksen määrä kuukaudessa ja sen maksaja?		

Työntekijäin eläkelain 23 §:ssä edellytetyssä tarkoituksessa ilmoitan sanotun lain mukaisen eläkkeen sijasta valitsevani huoltoapulain 5 §:n mukaisen elatuksen yllä mainitulta työnantajaltani.

Paikka ja aika

Työntekijän allekirjoitus

Nimikirjoituksen oikeaksi todistavat:

Ilmoitan tulevani, sikäli kuin nykyiset olosuhteet pysyvät ennallaan, maksamaan yllä mainitulle työntekijälle huoltoapulain 5 §:n mukaisena elatuksena _____ nmk kuukaudessa _____ lukien.

Paikka ja aika

Työnantajan allekirjoitus

Jos työntekijä ei ole täyttänyt työsuhteeseen liittyvän eläketurvan ehtojen mukaista eläkeikää eikä myöskään saa kansaneläkettä, työnantajan on lääkärintodistuksella tai muulla tavoin selvitettävä eläkelaitokselle, että työntekijä on työkyvytön.

MEDELLENDE OM VAL AV I 5 § LAGEN
OM SOCIALHJÄLP AVSETT UNDERHÅLL
I STÄLLET FÖR ARBETSPENSION

Arbetsgivaren bör ofördröjligen sända detta meddelande till den pensionsanstalt, där pensionskyddet anordnats. På basen av meddelandet bestäms arbetsgivaren tillfallande, i 23 § lagen om pension för arbetstagare avsedd fondandel.

Uppgifter om arbetsgivaren

Namn	
Adress	Tel.
Förfrågningar besvaras av	

Uppgifter om arbetstagaren

Arbetspensionskortets nummer (om numret ej är känt antecknas födelsetid)	Släktnamn	
	Förnamn	
Boningskommun	Makes förnamn och tidigare släktnamn	Makes födelsetid
Erhåller arbetstagaren eller har han ansökt om folkpension?		
Sedan när har arbetstagaren erhållit folkpension?		
Erhåller arbetstagaren eller har han ansökt om annan pension, fortgående ersättning, sjukpenning för viss tid eller annan däremot svarande ersättning? På vilken grund? Pensionens eller ersättningens månatliga belopp och dess utbetalare?		

I det syfte 23 § lagen om pension för arbetstagare ~~avser meddelar~~ jag, att jag i stället för pension enligt denna lag väljer i 5 § lagen om socialhjälp avsett underhåll av min ovannämnda arbetsgivare.

Ort och tid

Arbetstagarens underskrift

Namnteckningens riktighet intygas:

Jag meddelar, att jag, försåvitt de nuvarande förhållandena fortbestår, kommer att till ovannämnda arbetstagare erlægga i 5 § lagen om socialhjälp avsett underhåll till ett belopp av _____ nmk i månaden räknat från den _____.

Ort och tid

Arbetsgivarens underskrift

Har arbetstagaren icke uppnått pensionsåldern enligt villkoren för det i anslutning till arbetsförhållandet anordnade pensionskyddet och erhåller han ej heller folkpension, bör arbetsgivaren medelst läkarintyg eller på annat sätt för pensionsanstalten utreda, att arbetstagaren är arbetsoförmögen.
Av Pensionskyddsenheten meddelad blankett